

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

După alegeri.

(*) Astăzi partidul cel mai puternic al „Reichsratului“ din Viena — este partidul social-democrat și toate eforturile partidului creștinesc-social în alianță cu partidul clerical și agrar nu vor fi în stare să ștergă timbrul socialist al parlamentului austriac. Conjuncturi favorabile, împreunate cu o intransigență rău pricepută a celor adunați sub drapelul roșu, ar fi fără îndoială în stare să-i silească la un simplu rol de opoziție, cu toate acestea nici un partid și nici o coaliție ajunsă la putere, nu se va putea sustrage dela marile reforme sociale, a căror necesitate se simte mai mult ca ori și unde în Austria și din care necesitate s'a născut tocmai partidul socialist.

O bruscare a reformelor sociale, prin introducerea unui sistem reacționar, ar avea de urmare ștergerea după fața pământului a respectivului partid, când milioanele de alegători la proximele alegeri vor fi iarăși chemate să-și spună verdictul.

În semnul reformelor sociale și a îmbunătățirilor economice s'a născut parlamentul de astăzi al Austriei; din principiul consolidării trainice a tuturor forțelor de muncă, pentru cimentarea fundamentului statului au pornit alegătorii la urnă și a ieșit învingătoare constelațiunea de astăzi a partidelor politico-sociale ale Transilvaniei. Cu toate acestea ar fi o concluzie nu se poate mai greșită stabilirea axiomei, că prin învingerea partidelor economice-sociale principiul național sau naționalist a fost scuturat de pe corpul Austriei, ca și o haină învechită și zdrențuită.

Ajungerea unui stat la priceperea și încercarea de rezolvare a chestiunilor sociale și economice, e semnul unui continuu și solid progres. E înalțarea pe o treaptă superioară în aprecierea condițiilor elementare ale existenței și garanției neșovăitoare de durată a statului.

Trei condițiuni primordiale constituie baza unei dezvoltări trainice sociale și economice. Libertatea conștiinței, libertatea națională și egala îndreptățire politică.

Libertatea conștiinței e un fapt, pe care cumpăneala rezonului a dus-o la bun sfârșit.

Libertatea națională e mărul cel

acru, în care mai mușcă și astăzi unele popoare. — Austria prin alegerile din luna aceasta nu dovedește, decât că în acest punct chestiunea se apropie de rezolvare. Chestiunea națională pornită mai ale în deceniul trecut și care și-a ajuns culmea sub odiosul guvern al lui Badeni, în cursul anilor din urmă s'a limpezit — stabilit — a primit o înfățișare concretă în executarea ei dreaptă. Cei cu velleități de hegemonie s'au convins de nedreptatea pretensiunilor utopice, bazate pe cine știe ce fel de fata morgana de drept istoric. Nemulțumiții au fost mulțumiți prin rezolvarea justă a cererilor lor. Și așa chestiunea națională dintr'o pură relațiune de forță brută s'a pus pe o bază morală de cinste și respect reciproc. Sentimentul moral a luminat desfrâul batjocoririi neamurilor. Demnitatea de om și-a deschis ochii și cu groază a văzut că cel ce batjocorește elementul cel mai apropiat de firea de om, neamul, cinstea sa de om și-o batjocorește. S'au convins că baza statului nu o formează utopia unei limbi favorizate, ci statul e o întocmire cu mult mai vrednică în care garanța egalei și justei îndreptățiri legitimează necesitatea morală a existenței statului, recunoscută și simțită de toți supușii acelui stat. Aceste principii și dacă nu sunt executate până în consecințele lor cele mai minuțioase — formează substratul înțelegerii neamurilor din Austria și pe cari le apără de fapt și creștinii sociali, dar mai cu deosebire social-democrații. Nivelarea principiilor naționale face impresia că naționalismul în Austria și-a trăit traiul, până când de fapt el trăiește în aplicare reală. Cearta pe tema națională e aproape să dispară — dar nu principiul național.

Și dacă parlamentul austriac va mai fi bântuit de neînțelegeri naționale, e semn că aicea sunt rane nevindecate — de cari mai sunt multe — și grija cea mai supremă a parlamentului va fi înainte de toate sanarea acestor rele. Geometria cercurilor electorale din Galiția precum și întreg sistemul de alegere al cercurilor acestora, calcă în picioare în favorul șlachetei polone drepturile cele mai elementare ale Ruțenilor. Excepțiunile făcute în favorul Polonilor au fost cu toate aceste necesare pentru de a rupe opoziția polonă. Datoria parlamentului va fi să

ștergă ceea-ce s'a făcut sub presiunea momentului și de hatâr și să ducă la complectă izbândă egalitatea liberă a neamurilor.

În sfârșit, al treilea principiu fundamental e egala îndreptățire politică și care mai mult sau mai puțin se resumă în votul universal cinstit. Ori ce sistem de alegere, afară de votul universal cinstit, nu poate să aibă drept rezultat decât o ciontire a individualității adevărate a statului. Re-reprezentanța poporului va fi numai firma — îndărătul căreia se ascund clasele privilegiate, de orice categorie ar fi ele. Sentimentul de favorizat și desmoștenit va trăi atâta, câtă vreme îndatoririle egale nu corespund la drepturi egale. Și pe deasupra tuturora se va ține legată o cantitate enormă de muncă.

Toate aceste frecări vor paraliza priceperea pentru interesele mari comune prin mici sau mari hărțueli destructibile.

Și în lupta cea mare, între aliați trebuie să domnească un acord harmonic al sentimentelor și care în îndreptățirile politice nu se poate ajunge decât prin votul universal cinstit.

Aceste trei principii sunt elementele cardinale pe cari se poate clădi edificiul bine încheiat al unui stat. În concurența cea mare a popoarelor din apusul Europei, fără rezolvarea acestor chestiuni nu se poate intra. Căci până când ele în ziditul lor au ajuns aproape de coperiș, nouă, nouă ne lipsesc apa, varul și cărămida și fără acestea abia de vom ajunge să ne înjghebăm o căsuță de cărți de joc pe care întâia suflare a vântului o face una cu pământul.

Austria a început să zidească din temelie — și până ce nu începem și noi, încă n'am trecut Bosforul.

O nouă nedreptate. Guvernul Maiestății sale vrea să samene tot mai multă ură în sufletele noastre. Nu se mulțumește cu succesul celor două proiecte de lege despre extirparea naționalităților și lăcustelor, — ci cu o consecvență nefericită urmează politica de bruscare și în amănunte.

Cu ocazia jubileului de 25 ani, „Albina“ din Sibiiu instituieste o fundațiune de 40.000 coroane pentru clădirea unui internat de băeți în Sibiiu, pus sub ocrotirea Asociațiunii. În acest an comitetul central al acestei instituțiuni culturale a hotărât să în-

ceapă lucrările pregătitoare pentru înființarea internatului. Spre acest scop a decis să completeze fundațiunea prin colecte publice în toată țara și a înaintat Ministerului ungar de interne cuvenita cerere pentru a i se da permisiunea legală de a deschide colecta.

Ministrul ungar a găsit însă de cuviință să refuze cererea „Asociațiunii“ sub cuvânt că asemenea colecte se fac numai pentru scopuri filantropice și de interes public (csak valamely emberbaráti vagy közérdekü czélra . . . engedélyeztetik).

Tot așa făcuse mai dăunăzi cu reuniunea română de muzică din Beiuș, înființată de despărțământul de acolo al „Asociațiunii“, căreia i-a refuzat întărirea statutelor, întemeindu-se pe circulara Ministrului de interne nr. 1508 prez. din 1875. p. II., conform căreia reuniuni naționale se pot înființa *numai cu scop cultural sau literar.*

Va să zică, după noua logică a miniștrilor unguri, internatele de băeți înființate de o Asociațiune culturală, nu sunt instituțiuni filantropice și de interes public, iar reuniunile de muzică nu se pot înșira între cele cu scop cultural.

Azi-mâne vor zice că Băncile noastre n'au scopuri economice, bisericile noastre n'au scopuri religioase etc. etc. — Și cum pe noi dâșii ne cresc, e firesc să ajungem, cu aceeași logică, să zicem că existența stăpânirii ungare n'are nici un scop rațional . . .

Sanționarea proiectului de lege școlar? Ministrul de culte, contele Apponyi a plecat ieri la Viena pentru a fi primit în audiență de către Maiestatea Sa.

În cercurile politice se pretinde că această audiență e în legătură cu sancționarea proiectului de lege relativ la școlile noastre. Apponyi pentru a-i preveni pe episcopii români cari vreau să meargă la Maiestatea Sa — a cerut el audiență și-l va ruga de Maiestatea Sa să sancționeze, fără multă amânare, legea votată.

Și Episcopii noștri?

Cuvinte înțelepte. Baronul Hengelmüller ministrul austro-ungar în Washington, a făcut unui redactor declarații foarte interesante în ce privește emigrările în America.

„Cei mai mulți emigranți vin din Ungaria. Impotriva acestui puvoiu nu se poate face nimic. Numai prin un singur mijloc se poate pune stavilă emigrării: trebuie îmbunătățite acasă raporturile economice. Până nu se va întâmpla aceasta, nu e nădejde ca numărul emigranților să scază. Numai în luna Martie au venit din Ungaria 7000 de emigranți“..

Fondurile de dispoziție... Situația guvernului din nou e proastă. Dovadă e că încearcă să abată atențiunea opiniei publice dela treburile sale la senzații. A descoperit o „mare“ panamauă săvârșită de contele Tisza Istvan, pe când era ministru-președinte.

Contele Tisza ridicase dela casieria căilor ferate în anii 1905 și 1906 vre-o 350.000 cor. pentru fondul de dispoziție.

Comisia bugetară care controlează computurile, îl acuză pe contele Tisza pentru această ordonanțare ilegală și a hotărât să

citeze în prezența sa pe Tisza și Hieronymy, pentru a-i da lămuriri.

„B. Napló“, descopere, însă, cu acest prilej o nouă manoperă a guvernului Wekerle. Cași guvernele lui Szapáry, Banffy, Széll, — și guvernul Wekerle a ridicat de la casieria căilor ferate suma de 200.000 cor. și le-a cheltuit. Când însă comisia a început să dificalteze pozițiile aceste în compturile anilor trecuți, s'a grăbit să restituie această sumă, pentru a o ridica din altă parte...

Adecă toți împreună . . . Chestiunea interzicerii de-a intra în Ungaria a ziarului „Szabadság“ din America nu vrea să se descurce. Ministrul de comerț și cu ministrul de interne se jucau de-a minge cu această chestiune . . . Că ministrul de comerț a dat ordinul de oprire, ba că nu ministrul de comerț, ci cel dela interne...

Zilele trecute, raportorul comercial din America al ministerului de comerț în scrisoarea sa către redacția ziarului „Szabadság“ declarase că ministrul de interne a interzis intrarea în Ungaria a ziarului . . .

Două zile acesta a rămas adevărul.

Eri seara, însă, „M. Hirnap“, organul lui Andrássy, le trimite vorbă lui Kossuth și tovarășilor săi să-și aducă bine aminte că interzicerea s'a hotărât în consiliul miniștrilor . . .

Adecă și Kossuth, și Andrassy, și Wekerle și toți ceilalți . . .

Ancheta presei. Ședințele anchetei curg gărlă. Și ieri a mai fost una, nici nu mai știm a câta. Când se vor termina, vom vorbi mai pe larg despre „reforma presei“. De o camdată reținem dorința dlui Rákosi Jenő, redactorul B. H.-ului care a zis: „Să asigurăm libertatea de presă în cea mai largă accepțiune a cuvântului, dar să nu extindem această libertate decât asupra acelor, foi cari apar în limba maghiară“.

Alegeri comunale în Fiume. Alegerile comunale de ieri s'au terminat cu izbânda autonomiștilor. 31 de membri ai acestui partid au fost aleși în reprezentanța comunală. Publicarea rezultatului a stârnit entuziasm uriaș în mulțime care, între cântece naționale, a cutreerat orașul și s'a oprit în fața locuinței deputatului din Camera ungară Zanella, căruia i-au făcut ovații călduroa e.

Ce e de făcut cu școala?

I.

(f.) Sinoadele eparchiale s'au terminat fără a se putea ocupa în merit de chestiunea școlară. A și fost timpul prea scurt pentru ca să se poată face în sinoade un expozeu temeinic al stării școlilor noastre, care să servească de îndreptare pentru pașii din viitor.

Până își vor cam face însă toate consistoarele o socoată, lumea românească vrea să știe ce va fi cu școala noastră?

În chestiunea aceasta au ieșit la iveală mai multe păreri, atât în presă cât și în diferite corporațiuni bisericesti, școlare și politice. S'a vorbit de o *grevă școlară* — de o *închidere a școalelor* și de *sustinerea lor cu ori-ce jertfă*. În privința părerii din urmă s'au făcut și câteva propuneri.

E bine să ne ocupăm deocamdată, măcar

și n mai în mod sumar, de aceste câteva modalități pentru a lămurii întru câțva situația.

Modalitatea cea d'întăiu s'ar putea subsuma în cea din urmă, căci e și ea un mijloc pentru menținerea școalei și în contra închinării lor. Avem deci a face, de fapt, cu două modalități numai: închinarea școalelor sau menținerea lor cu orice jertfă.

Chiar în coloanele acestui ziar s'a vorbit că oare n'ar fi mai corect să lăsăm școalele toate în sarcina statului, care dacă odată e stăpân pe ele, să fie și susținătorul lor? Căci, ori primește o școală ajutor dela stat ori nu, ea e expusă arbitriului ministerului de culte, care sub masca patriotismului, e în drept a sugruma după plac orice școală confesională și a o înlocui cu una de stat. Apponyi a spus, deși odată a declarat, că nu e aderent al statificării școalelor, — că proiectul care a trecut prin cele două foruri legislative e o cale spre statificarea completă a școalelor. Deci, după Apponyi, e chestie de câți-va ani numai până când nu va mai exista nici pomană de școală confesională. Astfel stând lucrurile e numai consult a ne întreba că oare într'adevăr mai are rost să jertfim și să ne zvârcolim încă numai vre-o câțiva ani, pentru ca la urmă tot statul să ajungă stăpân pe școlile noastre? Nu ar fi mai cu cale ca să începem de-acum a chibzui și a lucra ca, dacă nu mai putem susține școli și învățători, să putem susține limba și cultura românească prin alte mijloace? N'ar fi mai bine ca într'o bună dimineață să înștiințăm pe Apponyi că poporul român a hotărât ca să închine școlile Măriei Sale, care și așa moare de dragul lor, și că-și va căuta alte căi pentru a trăi sufletește în țara asta amăsurat trebuințelor lui sufletești? În cazul acela am realiza în câțiva ani o sumă extraordinară de bani, pe cari alt-cum bisericile îi cheltuiesc pentru susținerea școalelor lui Apponyi, și pe care după câțiva ani am putea începe să o întrebuițăm pentru cultura noastră. Decât să avem și preot și învățător cu mâinile legate, mai bine îl dăm pe învățător lui Apponyi—pentru că acesta nu vrea alt-cum — și declarăm că nu ne mai trebuie pe seama preoților nici congruă, nici ajutor dela stat, căci îi va plăti biserică cerând dela ei ca să fie de-acum fără șovăire în adevăr ceea ce zice imnul re-deșteptării noastre: „preoți cu crucea în frunte“. Am plăti deci pe preoți al căror număr l'am spori în mod simțitor — și am angaja cu banii noștri alți factori activi. S'ar putea face un întreg program, a cărui executare n'ar da greș dacă am fi oameni categorici și corecți: conferențieri sătești, o presă politică-culturală subvenționată de biserică, biblioteci parohiale bogate, cercuri culturale sătești, cabinete de lectură, reuniuni de tot felul pentru care azi ne lipsește banul căci suntem nevoiți a-l da pentru școlile, cari mâne vor fi ale lui Apponyi.

Nu mai vorbim de ce s'ar face în familie unde, oricum, va trebui să se dea de aici încolo atenție mai mare educației copiilor noștri.

Așa dară paguba în urma închiderii școalelor ar fi recompensată prin binefacerile cari le-ar revărsa din belșug nouile întocmiri naționale, culturale și economice. Am pierde, ce e drept, o întregă clasă, clasa învățătorilor căreia i-ar lega mâinile Ap-

ROMANIA.

Discursul dlui D. Sturdza

(Urmare.)

Ministerul național-liberal s'a retras la începutul anului 1899 și lui i-a urmat un guvern conservator, care a cărmuit finanțele în 1899 | 1900 și 1900 | 1901. În loc de a-și reaminti cele 27 milioane deficite, conservatorii au început din nou a cheltui și s'au înfundat în doi ani cu 74.084.423.91 lei deficit. Acest deficit reprezintă a treia parte din budgetul anului 1900 | 1901 de 236 milioane. Atunci conservatorii iarăși s'au retras dela guvern.

Noi, în opozițiune, le-am propus să le dăm ajutor, pentru că, dacă Statul se primejduia, ne primejduiam cu toții. Ei nu au admis propunerile noastre de economii, pentru că nu aveau curajul să-și facă datoria și pentru că nu ne credeau de bună credință.

Când am revenit la guvern în 1901, am pus noi în aplicațiune propunerea noastră. În loc să avem un budget de cheltueli de 236 milioane, l'am redus la 218 milioane și jumătate; și în 4 ani am format un excedent de 88 milioane și jumătate, din care s'a cheltuit pentru armată și căile ferate 64 milioane lei, păstrându-se necheltuiți în rezervă 7 milioane.

Voiu aminti că ministerul național-liberal nu a cheltuit din aceste excedente de 88 milioane și jumătate decât 53 milioane și jumătate; iar ministerul conservator ce ne-a urmat, în loc de deficit în tezaurul public, a aflat ghiță 35 milioane.

Doi ani de zile au fost la guvern conservatorii. Eu credeam că conservatorii, cari de două ori au greșit, văzând în fine modul practic cum ar trebui conduse finanțele Statului, se vor așeza de a treia oară pe o bună gospodărie și vor întemeia-o în mod definitiv pentru Stat, arătând că conservatorii ca și național-liberalii au intrat la finanțe pe calea buneii rânduiri, și că astfel nu vom mai avea deficite în viitor.

Din nenorocire, calea cea bună a fost părăsită, și iar am intrat în vechiul obicei al cheltuelilor destrăbălate.

Neavând încredere în buna rânduială, sau mai bine zis, neputându-se obicinui cu buna rânduială și cumpăneală, conservatorii au început a pune dări nouă. Telul era a-și spori cheltuelile și a-și asigura tot odată un excedent; când din contra, dacă sporeau cheltuețele, trebuiau să se mulțumească cu un excedent mai mic, și tocmai micșorarea excedentului trebuie să-i facă atenți, că cheltuesc prea mult.

Ultimul budget național-liberal cu fondul comunal se suia, la cheltueli, la 227 milioane. Conservatorii au ajuns în anul acesta 1907 | 1908 la un budget de cheltueli de 249 milioane, care, — cu adaosul de 7 milioane cerut la războiu pentru echipamentul anual și înscris în împrumutul de 23 milioane 700.000 lei, votat în zilele din urmă ale guvernului conservator, — formează o cheltuelială bugetară anuală de 256 milioane.

Deosebirea dela 227 milioane până la 256 milioane este aproape de 29 milioane.

O asemenea urcare de 12^{1/4} procente în doi ani nu poate purta țara cea mai bogată, necum noi. Un asemenea spor al budgetului Franței ar reprezenta cifra de 500 milioane lei. Un guvern al Franței, care ar veni cu o asemenea propunere, ar ridica fără îndoială o furtună în întreg poporul. Firește că, dacă au pus dări, au avut excedentul mai mare. Excedentul de 45 milioane și jumătate a fost cel mai mare excedent, pe care România l-a avut dela 1862 până astăzi; dar el e un excedent bolnăvicios; pentru că, în loc să iasă din economii, a ieșit astfel din dări nouă.

Nu s'a oprit însă aci destrăbălarea cheltuelilor. A mers mai departe.

Conservatorii au făcut împrumuturi, cari în doi ani de zile, pentru Stat, comună și județ se suie la 300 milioane, cari fac o anuitate de 18 milioane. Va să zică: dacă

ai avea în fiecare an excedent de 45 milioane, trebuie să scoți cele 27 milioane de anuități în timp de 45 de ani. Iată cum se topește deodată excedentul cel mai artistic imaginat.

Dar când vine un an rău, cum este anul acesta, ce facem? când dările nu se încasează așa de curând, cum se încasau în alți ani; când vămile, tutunul, monopolurile statului, comerțul nu merg în plin, cum stăm cu restul de 27 milioane în fața cheltuelilor de 256 mil.?

Mai trebuie încă observat ceva.

De unde avem să cheltuim 300 milioane, când nu'i ai în pungă? Stăm dar dinaintea unei datorii neconsolidate, adică ne așezată pe un șir mai lung de ani. Datoriile neconsolidate sunt însă o mare încurcătură pentru finanțele unei țări. De ce să administrăm însă finanțele țării astfel, ca să intrăm în încurcături? Nu au fost destul cele trecute? Să fie stabilite în încurcături financiare, iar nu în gospodărească conducere a finanțelor? (Aplauze prelungite.)

Vă amintiți, în ce strămtorare eram în 1901, când ne găseam în fața deficitului bugetar de 74 de milioane. (Arobări unanime.)

Problema care se pune astăzi înaintea noastră este aceasta: trebuie ca neapărat să fie pusă țara pe un rost, ca să nu se mai poată întâmpla ca finanțele Statului să mai intre în dezordine. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Aceasta este o cerință absolută, care nu este numai pentru partidul liberal, care a dovedit nu numai că promite, dar că și știe să se ție de cuvânt. Cerința este pentru orice guvern. Trebuie să fie lege pentru toți că nu mai poate fi îngăduit un guvern, de orice culoare ar fi el, care să facă ca statul să intre în cheltueli destrăbălate, cari ruinează creditul public și privat, rostul gospodăriei țării întregi. (Aplauze furtunoase și îndelung repetate. Ovațiuni.)

Dar, domnilor, pentru aceasta nu este nevoie nu numai ca guvernele să nu facă asemenea lucruri, dar nici reprezentanții națiunii. De aceea, cetățenii ar trebui să ceară de la acei, pe cari îi trimit în adunările legiuitoare, în Cameră și în Senat, să jure, înainte de a li se încredința mandatul de reprezenți ai poporului, că nu vor încuviința cheltueli dezordonate și împrumuturi, cari să infunde creditul țării. (Aplauze prelungite și îndelung repetate. Ovațiuni nesfârșite și entuziaste.)

Dacă gospodăria noastră va merge așa cum a mers: liberalii să vină să facă economii, iar conservatorii să risipească averea Statului prin cheltueli nesocotite, dări nouă și împrumuturi neconținute. — Va veni o vreme când această neorânduială se va sparge în capul țării, într'un mod mai urât de cât în anii 1901. (Aplauze prelungite. Unanime aprobări.) Atunci creditul Statului a fost atins și s'a clătinat toată țara de situațiunea în care se găseau finanțele statului. Când însă va veni a doua oară o asemenea situațiune, creditorii statului și ai particularilor vor retrage creditele lor, și vom plăti greu nesocotințele noastre.

Prin urmare, vedeți: trăim sub o cerință absolută de stabilitate în cele bune. Prin urmare: de stabilitate într'o gospodărie bună, iar nu de stabilitate într'o gospodărie destrăbălată. (Aplauze prelungite.)

Toate cheltuelile trebuiesc făcute cu măsură. Un exemplu. Drumurile de fer, nu sunt ele bune și foarte priincioase? Nu trebuie să avem mai multe drumuri de fier? De sigur. Am făcut o socoteală, sunt acum mai mulți ani de zile, cam câte drumuri de fier ne trebuie peste cele ce avem astăzi, adică peste cele 3200 kilometri? Am constatat că ne mai trebuie încă 3000 kilometri cari cer un capital de vr'o 500.000.000 lei și o anuitate de 30 mil.

Le putem noi face într'un an?

De sigur că nu. Dar nici în zece ani, căci s'ar cere în fiecare an un împrumut de 50 milioane și anuități reînnoite de 3 milioane. Dacă însă am vota deodată un im-

ponyi, am pierde câteva preparandii, câțiva profesori de preparandii — dar ce să facem dacă nu se poate altfel? Ba am pierde mai mult: învățătorii cari azi sunt promotorii culturii românești, mâne — să ne gândim și la un mâne foarte îndepărtat — n'ar fi numai indiferenți față de cultura română, ci ar fi chiar dușmani pe față, spioni. Apponyi de azi le-a pus în vedere doar nu numai salare cinstite, dar și premii — pentru merite patriotice — și se vor găsi destul cari în vânarea acestor premii să nu vadă decât într'un fel: ungurește. Acești învățători, cari nu vor putea vota la alegeri de deputat de cât într'un fel, — cari nu vor merge la biserică, — cari nu vor vorbi — căci nu vor putea vorbi — inimilor elevilor, cari se vor feri de a vorbi în public românește, cari nu vor putea să aibă stare în satele lor, căci nu vor putea fi priviți de popor ca învățători, ca luminători, ca dascăli adevărați, ci ca niște satrapi — acești învățători — zic — vor fi dușmani ai culturei neamului nostru și vor fi adesea denuncianți având rolul de jandarmi, mai intelectuali ceva, ai ideei de stat maghiar. Căci să nu uităm: acești învățători n'au nici-o cultură românească, căci și-au făcut studiile, începând dela abecedar până la cea din urmă carte din anul al patrulea dela pedagogie, numai în limba și în spiritul unguresc. Și să nu uităm că ei nu trebuie să fie nici măcar de legea noastră: vor veni în părțile noastre unguri dela Kecskemeth și dela Becskerek și vor lucra pentru „idee“.

Ei vor lucra de-o parte, iar de alta vor lucra factorii noștri românești dupăcum am arătat mai sus. — Elevii din școală? Vor învăța cum vor învăța în școală ungurește, vor slăbi pe picioare de truda învățării unei limbi străine, vor învăța de-a rostul poezii patriotice și cuvântări de ale lui Kossuth, cum a învățat și scriitorul acestor rânduri și desigur, mulți dintre cititorii lor, — și vor veni acasă unde li se va povesti din viața lui Horia și Ianca. Pretorul va croi pedepse, învățătorul va face rapoarte la înaltul minister, vor porni cercetări, închideri etc. etc. dar noi nu vom pierde nimic. Un copil poate reci și se poate prăpădi dacă-l cuprind capriciile naturii — pe un bărbat e mai greu să-l răpui, mai ales dacă năcazul i-a oțelit puterile. —

Și noi ca popor, nu mai suntem în vârsta copilăriei.

Limba nu ni-o vom pierde pentru că e destul de dezvoltată conștiința națională în noi încât să ne putem teme de așa ceva. Apoi legăturile noastre cu Românii din alte părți, viața culturală comună pe care o trăim, e de asemenea destul de puternică încât să o mai poată zdruncina cei 38 de aragrafi ai unei legi nedrepte.

Nu pot pieri într'o țară de 19 milioane de suflete 10 milioane pentru plăcerea celor 9 milioane jidovite, putrezite și apucate de furiile inconștienței.

— **Cercul Beketow, unul din cele mai vestite circuri din lume s'a deschis Sâmbătă în localul permanent din Budapesta, cu cele mai bune puteri artistice.**

rumut de 500 milioane, care ar fi rezultatul? Am speria pe capitaliști, și ne-am strica creditul. Am votat însă, în doi ani, împrumuturi pentru căi ferate și alte cheltuieli, de 300 milioane și am și cheltuit o mare parte din această sumă.

Bine e? Gospodărește e? Înțelept e?

De ce să ne stricăm creditul într'un mod atât de nesocotit?

Trebue deci o chibzuială, și această chibzuială trebue să o aibă toate guvernele. Guvernul național-liberal o va avea, pentru că a dovedit că nu numai în teorie, ci și de fapt el este pentru o bună și cumpănită gospodărie. Dar trebue ca și guvernele conservatoare să urmeze pe această cale; căci nu e cu dreptate ca guvernele liberale să fie guverne cari să îngrijească de buna gospodărie a țării și pe urmă să vină conservatorii și să svârle banii pe fereastră.

Acesta este întâiul pas spre stabilitate, (Aplauze prelungite.)

(Va urma.)

Simpatia Italiei pentru România.

Dăm și noi câteva părți din cuvântarea deputatului Bacceli în Camera italiană.

Dupăce aduce țării un salut de simpatie, trece la istoricul rescoalelor țărănești arătând cauza care le-au provocat mersul lor și dezastruasele lor urmări.

Pe urmă arată rolul României în chestia macedoneană și îndeamnă Italia să intervină de conivență cu puterile Europei pentru aplanarea tristei situații din peninsula balcanică, cu atât mai mult cu cât sunt la mijloc interesele fraților de sânge.

Trece apoi la istoria României, desvoltând luptele poporului român împotriva năvălirilor barbare, și energica împotrivire contra atacurilor turcești sub Stefan cel Mare și mulți domni Români în decurs de veacuri.

Describe apoi starea actuală a țării din punct de vedere militar aducând laude armatei române, care a dovedit cea mai demnă vitejie cu ocazia recentelor revolte țărănești. Vorbind de finanțele țării spune că ele sunt înfloritoare.

Laudă apoi literatura și artele din România cari sunt cultivate cu căldură.

Amintește de patriotismul poporului, care a dat în diferite rânduri dovadă de sacrificiu, când țara trecea prin momente grele.

Trecând la relațiile româno-italiene spune, că poporul român a avut totdeauna cea mai mare simpatie pentru Italia, care trebue să-i fie recunoscătoare pentru această iubire, care e cimentată de legăturile noastre etnice.

Vorbind de conflictul greco-român spune, că Italia este datoare să intervină pentru aplanarea divergențelor între cele două națiuni, cari vor primi cu plăcere opera ei de pacificare.

Inchee exprimând simpatia sa acelei națiuni, care strălucește atât de mult prin virtutea poporului său, ca și prin înalta înțelepciune a regelui său, prin arta aleasa și prin aleasa cultură a gentilei ei Regine și afirmă, că poporul italian simte viu palpitul fraternității de rasă și cultivă cultul glorioasei origini comune.

Scrisori din Viena.

— Sfârșitul alegerilor și viitoarea situațiune parlamentară. —

Viena, 24 Mai n.

Acum, după ce s'au terminat și numeroasele balotagii, se poate prezice, care va fi situația parlamentară, după ce se va întruni noul Reichsrath, — căci puținele alegeri, ce au să se mai întâmple în câteva cercuri din Galiția, nu vor putea turbura tabloul general al noului parlament austriac.

Balotagiile — cum era de prevăzut — au avut multe momente interesante, fiindcă d.n. prilejul lor s'au încheiat compromise între deosebitele partide, cari între împrejurări normale, nu dovedeau multă simpatie reciprocă.

S'au format grupări, cari, scurtă vreme înainte, nimeni nu le-ar fi ținut cu putință. Aceasta a fost o urmare, mai ales a întăririi neașteptate a partidului social-democrat.

Atât guvernul cât și partidele vechiului parlament, cari mai mult luptase pentru sufragiul universal se așteptaseră, ca partidul social-democrat să câștige cel mult 30—36 de mandate. Acest calcul, însă, a fost dat de gol prin alegerile generale, ale căror rezultate au fost mult mai favorabile pentru social-democrați.

În urma acestui fapt suferit o schimbare esențială și baza, pe care se pornise împărțirea mandatelor. Așa-numitul „bloc german“, alegându-se în mai multe cercuri deputați socialiști, a îndurat o slăbire sâmbătoare, fiindcă la socialiștii germani în chestiuni naționale nu se poate conta; „blocul slav“, dimpotrivă, n'a suferit nici-o pierdere din alegerea de deputați socialiști, fiindcă social-democrații cehi au dat deja declarația, că vor sprijini, cu toată energia, pretensiunile naționale ale tuturor rasselor înrudite.

S'a creat astfel o situație, care pare a le da dreptate celor, cari judecă raporturile de astăzi mai mult din punct de vedere pesimist și sunt de părerea, că noul Reichsrath nu va fi nici el în stare să desvolte o activitate pozitivă, ci va trebui să mai treacă luni întregi până ce raporturile dintre partide se vor lămurii întâi atâta, încât să poată fi vorba despre o consolidare. Au dreptate cei, cari îndrumă atențiunea generală asupra împrejurării, că aproape $\frac{1}{2}$ dintre nou aleșii deputați sunt oameni noi în politică, cari nu avuseră până acum loc în parlament. Această împrejurare va contribui și ea în mare măsură, ca în vremile dintâi Reichsrathul să fie incapabil de-o muncă obiectivă.

Legislațiunea noastră și de altminteri e un aparat foarte complicat și greoi; și dacă ne dăm seamă, că vor mai intra acum un număr atât de mare de elemente lipsite de rutină parlamentară și pornite să dea mai mare importanță formelor, — e ușor de explicat, de ce se găsesc atât de puțini optimiști, cari să creadă, că noul parlament în scurtă vreme va fi în stare să desvolte o activitate roditoare.

Compoziția noului Reichsrath, așa cum ni-se prezintă după balotagii, e de natura de-a nu se putea preciza cum se vor grupa partidele pentru a forma o majoritate. Până acum cel puțin nu se pot întrezări conturile unei astfel de grupări. Partidele germane,

ele singure, sunt, firește, mult prea slabe — chiar dacă ar fuziona toate — decât să poată forma un partid care să-i dea unui guvern sprijinul necesar.

Dar și formarea unei majorități slave e cu neputință, fiindcă partidul social-democrat a redus și contingentul de mandate al partidelor slave burgheze. E, prin urmare, absolut cu neputință să găsești o combinațiune pe baza căreia s'ar putea face o reconstruire sau chiar o formare nouă a ministerului; din această împrejurare, probabil, va profita cabinetul baronului Beck în înțelesul că va putea să mai dăinuiască în forma sa actuală. Ministrul președinte Beck, firește, deja de pe acum umblă să descopere un *modus vivendi*, care să-i facă cu putință să rămână la cârmă și să poată munci cu Camera deputaților. El speră — oricât de ciudat s'ar părea — că va fi sprijinit atât de partidul creștin social cât și de partidul social-democrat, cari sunt cele mai puternice partide ale noului parlament.

Mai bine de două-zeci de membri ai fostului partid german conservator au anunțat că intră în sânul partidului creștin-social care prin noii săi membri va ajunge să dispună de 90 de mandate. Deja de pe acuma se poate susține cu siguranță că noul președinte al Camerei va fi ales dintre membri acestui partid.

Ministrul-președinte contează la faptul, că sunt anumite terene, pe cari creștin-socialii pot să lucreze alături de social-democrați, deși în alte chestiuni observă atitudini foarte opuse, — cum au mai muncit împreună în parlament pentru a realiza sufragiul universal.

Ambele partide tind înainte de toate la reforme sociale și dacă guvernul va prezenta proiecte de legi, în cari nu se va stăruia asupra chestiunilor cari despart aceste două partide, ci, dimpotrivă, se vor scoate în relief cele cari le apropie, nu e exclusă posibilitatea unei conlucrări sincere.

Firește, lucrurile nu le-ar putea conduce decât o mână meșteră și numai în viitor se va putea constata dacă dl. ministru-președinte are mâna aceasta. O împrejurare, poate, va favoriza reușita încercării. În ce privește chestiunea naționalităților și problema ungară, există și până acum multe puncte de contact între creștin-sociali și social-democrați. Nou alesul deputat social-democrat dr. Renner în repețite rânduri a publicat vederi pe cari trebue să le aprobe toți cei cari doresc ca monarhia austro-ungară să se pună pe o bază solidă, care să poată pune capăt neconținutelor oscilațiuni și zguduiri.

Austriacus.

Viitorul Austro-Ungariei.

(Urmare).

Ciudat de tot, faimosul Francisc Rákoczy, astăzi idolul șovinistilor maghiari, a fost cel dintâi care le-a dat țarilor prilej să facă intrigi în domeniile Habsburgilor el; mai întâi i-a învățat pe Ruteni să graviteze spre Rusia și el în tratatul de alianță încheiat cu Petru I. a promis „să facă tot ce va putea pentru a-i îndupleca pe Sârbi să-l abandoneze pe Împăratul“. În veacul al 18-lea s'au ivit între Sârbi din Ungaria de nord revolte mici și câteva mii de Sârbi au emigrat în Rusia, în vreme ce studenții sârbi începură să-și ia calea înspre universitățile rusești.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

Incontra constipației și urmările ei.

Impărăteasa Elisabeta le-a zidit Românilor din Braşov o biserică și a invitat în Rusia congregațiile ortodoxe asuprite din dieceza Orăzii-Mari. Caterina II. a făcut și mai mult pentru încurajarea sentimentelor slave dincolo de granițele Rusiei. În anul 1774 a trimis la Tokay un colonel rus, pentru a supraveghia cumpărarea de vinuri pentru Curtea imperială și agenția a rămas aici aproape treizeci de ani, deși — e de prisos s'o spunem — activitatea ei nu s'a mărginit numai la inspecțiunea viilor. În anul 1821, Alexandru I. făcând o călătorie la Bartfeld, la frontiera de Nord a Ungariei, le-a împărțit comunelor rutene diferite daruri și deși procedeul acesta n'a avut nici un efect, sau efecte foarte neînsemnate, motivele acestor daruri s'au învederat șapte ani mai târziu, când s'au descoperit la câțiva preoți ruteni o magazie de arme. Guvernul rusesc s'a răzbnat pentru simpatiile ce le manifestau Maghiarii pentru insurgenții poloni, prin trimiterea de agenți în ținuturile limitrofe cu însărcinarea de-a alimenta acolo turburările între țărănimea slavă.

Scurt, intrigile în Austro-Ungaria aparțin bine stabilitelor tradiții ale politicii rusești, care urmărește ținta dublă de-a intimida Austria și a întinde domnia rusească. Nesuscesul de până acum al acestei politici e a se atribui nădejdi și astăzi vii, că guvernul austrac va da ascultare pretenziunilor Slavilor față de Maghiari. Marea primejdie a viitorului mai apropiat residă în resentimentul de care sunt inspirate rasele nemaghiare din Ungaria în urma desconsiderării lor politice și în urma tirăniei stăpânilor maghiari, — resentiment care va putea avea rezultate foarte îngrijorătoare în cazul unor complicațiuni externe. Cel mai bun ventil de siguranță împotriva acestor sentimente e, fără îndoială, sufragiul universal, dar există temerea întemeiată că reforma electorală deși promisă, va fi „doftorită“ în așa fel, încât să le asigure Maghiarilor actuala lor predominanță neîndreptățită; iar în acest caz, firește, nemulțumirea ar trăi mai departe. Câtă vreme Rusia rămâne slăbită prin turburările ei interne, Ungaria poate să-și continue, nepedepsită, cearta ei cu Austria. Dar dacă face acest lucru fără să-și împace în același timp și rasele supuse, ea, cu voia, vrea să ajungă într'o poziție de extremă primejdie. Rusia poate să renască cu aceeași iuteală ca și Franța revoluționară; un dictator militar ar putea să caute într'un războiu de expansiune un canal de scurgere pentru nemulțumirile de acasă; sau un guvern revoluționar ar putea stârni, acordând raselor supuse autonomie și egală îndreptățire, în toată lumea slavă — un entuziasm destul de puternic pentru a trece idealul Federațiunii panslave în domeniul politicii practice.

Idea fundamentală a panslavismului e mult mai veche decât numirea lui și s'ar putea invoca multe dovezi că a existat deja pe vremea lui Petru-cel-Mare și Caterina II. Dar numai sub domnia lui Nicolae I și a succesorilor săi a devenit un factor real în politica europeană.

(Va urma).

Judenland.

Primum la redacție o carte despre evreii din țara noastră. Iată câteva cifre cari vorbesc mai elocvent decât orice alte comentarii și cari ne dovedesc că e o simplă minciună că suntem în „Ungaria“, câtă vreme de fapt suntem în „Judenland“.

La 1890 în Europa întregă erau 4,349.739 de Evrei. Din aceștia 16·7 la sută sunt locuitorii ai Ungariei.

La 1850 erau 2·79 la sută de Jidovi în Ung.
 „ 1869 „ 4 „ „ „ „ „ „
 „ 1900 „ 9 „ „ „ „ „ „

În 50 de ani numărul Evreilor din Ungaria s'a urcat dela 368.525 la 826.222.

Dintre aceștia 30 la sută locuiesc la orașe. Numai în Budapesta sunt 157.974, deci 23 la sută din populația capitalei.

În ce privește afluența Evreilor în școli, numai în preparandii, în școlile inferioare de economie și în școlile de moșit sunt sub 4·94 la sută.

În colo: în școlile comerciale sunt 40—50 la sută, în școlile superioare de fete 30—40 la sută, în școlile de meserii 30 la sută, iar în licee și școli reale 22·74 la sută. În școlile superioare procentul e și mai mare: la școala de veterinari sunt 60 la sută, la facultățile de medicină 47·8 la sută, la tehnică 44·23, la farmacie 31·93 la sută, la facultățile de drept 27·72 la sută. Luând numai universitatea din Budapesta raportul Evreilor e următorul: la medicină 51·6 la sută, la drept 35·5 la sută, la tehnică 44·23 la sută, la farmacie 35·1 la sută, la filozofie și litere 24·7 la sută.

În viața publică Jidovii se întâlnesc în modul următor: oficianți de stat 4·4 la sută, oficianți comitatensi 2·2 la sută, oficianți orășenești 4—5 la sută, notari comunali 3·2 la sută, adjuncți notariali 6·4 la sută, primari 3·2 la sută.

Cu atât mai mulți se întâlnesc pe cariera medicală și advocațională. În 1906 erau 34·2 la sută advocați evrei. Dela 1890—1900 numărul advocaților evrei a crescut dela 918 la 1558, deci s'a sporit cu 68·6 la sută. În acest răstimp numărul advocaților de altă naționalitate s'a sporit abia cu 7·2 la sută. Veterinari erau la 1900 24·8 la sută, iar medici 48·2 la sută.

Dintre cei 34.135 de funcționari administrativi dela 1900 1.619 au fost Evrei, deci 4·8 la sută; dintre cei 19.574 funcționari dela justiție 3.786, deci 19·3 la sută, dintre cei 15.302 slujbași bisericești 1865, deci 12 la sută dintre cei 43.252 aflători în serviciul școlii 5.174, deci 11·9 la sută, dintre cei 18.258 de inși aplicați în serviciul sanitar, 3.736, deci 20·4 la sută Evrei; dintre cei 1.220 de inși aplicați pe la corporații științifice 219, deci 17·9 la sută Evrei; dintre cei 3.870 de scriitori și artiști 874, deci 22·6 la sută Evrei, și în sfârșit dintre alți 2.763 de inși cari au ocupații libere 482, deci 17·3 la sută sunt evrei.

Pe terenul economic Evreii reprezintă un procent tot așa de mare. Numărul negustorilor evrei nu e arătat în cartea din chestiune, dar, desigur el nu e mic.

Dintre cei 3.836 de proprietari a mai mult de 1.000 de jughere 1.064 de inși sunt evrei, deci 27·6 la sută, dintre cei 21.184 de proprietari a mai mult de 100 de jughere 5.992 sunt evrei, deci 25·5 la sută.

Aceasta-i starea Eveilor în Ungaria.

Iată câteva rânduri din prefața cărții: „Împotriva jidanilor noștri ne putem apăra, ba chiar trebuie să ne apărăm și anume: prin dezvoltarea tuturor siliștelor și puterii noastre de muncă. A împiedeca însă ca jidovii goniți din lumea largă să găsească azil în țara noastră și ca țara aceasta să fie punctul archimedic unde „poporul ales al lui Dumnezeu“ să poată preface cultura creștină în cultură jidovească, — e nu numai un drept, dar e o datorie. Și aceasta să o

1) A magyarországi zsidóságrol, de ifj. Weszprémi Kálmán, Dobritin. 3 cor.

facem bazați pe stricteța legilor existente, sau să aducem chiar legi nouă . . .

Ei se vâra în toate arterele vieții acestei țări: se svârcolesc, se civilizează și generația a doua — care nu mai poartă perciuni — scrie *dija* la gazete și se pune în serviciul „culturei maghiare“ ca deputat, banchier, inginer, medic etc.

Vorbește ungurește — pentru că are nevoie de această limbă . . . Presa e în mâinile lor . . . După direcția pe care a luat-o marea noastră civilizație ne vom pomeni azi mâne că vom fi pe nesimțite desbrăcați de orice note caracteristice naționale — și azi mâne nu Maghiarii ci Evrei vor zice: „extra Hungariam non est vita“.

E interesant că foile uigurești tac tăcerea peștelui și amintind despre această carte reproduc, fără nici un comentariu, câteva date statistice. De ce? Iată anume de ce: în redacțiile celor 16 foi mai mari din capitala Judenlandului nu mai puțin de 70 la sută sunt evrei. Iată deci cine conduc destinele națiunii! Bine înțeles că acești patrioți nu se vor pune acum să-și bată joc pe conaționalii lor prin foi!

E interesant că numai la foile *mari* din capitală sunt jidani, la cele mai mici și la cele din provincie nu sunt decât într'o măsură disparentă. Da, pentru că politica cea mare e a jidovilor, nu cea mică. Cartea din chestiune e cu mult mai interesantă și mai tristă decât să nu ne mai oprim încă într'un număr viitor asupra ei.

A apărut

„POPORUL ROMÂN“

organul poporal al partidului național român.

Numărul 20 din 13 26 Maiu are următorul cuprins:

- Sărbătoarea României (10 Maiu).
- Amintiri din copilărie, de V. G. Borgovan.
- Știri politice din Ungaria.
- Din România.
- Din Bucovina.
- Din Basarabia.
- Din Macedonia.
- Glasul poporului: Scrisoare de Teodor Roșu, plugar.
- Scrisoarea Almăjenilor.
- Din isprăvile argașilor lui Burdia, de Dănilă, Nicolae și Pavel Ciortuș, plugari.
- Sărbătoarea deșteptării (3/16 Maiu).
- Sinoadele eparchiale.
- Șozenii, de un paure.
- Incestări.
- Răvaș politic (Din Cameră).
- Vorbirea dlui deputat Iuliu Maniu.
- Din Austria.
- Din străinătate.
- Petru Crina Damaschin.
- Știrile săptămânei.
- Pentru ceasurile de odihnă: Imn regal de Gheorghe Coșbuc; Mama poporului de Carmen Sylva; Fii gata, de Gheorghe Tutoveanu.

Poporul român e cea mai bună și mai ieftină foaie politică pentru țărani. Apare odată pe săptămână în extenziune de 12 pagini, tipar des. Abonament: pentru Austro-Ungaria 4 coroane. Pentru România 10 franci.

RULETIN PARLAMENTAR.

Ședința Camerei.

— Sâmbătă 25 Mai st. n. —

Desbaterea generală asupra proiectului de lege despre servitori se întinde mai lungă, decât cum s'ar fi putut prevedea. Paraleii patruzeci-și-optiști cari au fost siliți în atâtea rânduri să-și înghițească patriotismul, pot să-i dea acum curs liber. Tactica șefilor coaliției se pare a fi bine premeditată. Întru adevăr, cu greu se putea afla o chestie mai po-

trivită' pentru a le da drumul pe câte un ceas neastâmpăraților paralei, decât tocmai despre legea servitori. Aici pot să sară, pot să facă gesturi largi, pot să facă să le vibreze tonul — fără nici o primejdie de vre-un bucluc. Era în interesul guvernabilității partidelor dela putere, ca să li-se dea paraleilor această mulțumire, acest prilej de răsuflare. Și era, poate, și timpul suprem acum, înainte de feriile de vară. La toamnă pot să vină atâtea și atâtea chestii, la cari botnițele vor trebui să fie ținute din nou mai strânse, decât ori-când.

Partidul naționalităților salvează și astăzi aparența de parlament a amfiteatrului de pe malul Dunării. În mijlocul dithyrambilor guvernamentali se pune discursul opozițional al dlui Milan Hodza.

Sedința se deschide la orele 10 a. m.

Preșe ținte: *Iuliu Justh*, apoi *Návay*.

Din partea guvernului sunt prezenți: *Wekerle*, *Apponyi*, *Darányi*, *Jekelfalussy*, *Andrassy*, *Josipovich*, *Günther*.

Din partea naționalităților: *Vasile Goldiș*, *Iuliu Maniu*, *Milan Hodza*, *Francisc Skiciak*, *Milan Ivanka*, *Dem. Mrskits*.

Se citește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se rezolvesc propunerile și înștiințările președintelui.

Se urmează dezbaterile generale asupra proiectului de lege despre servitori.

NAGY GYÖRGY: Protestează contra socialistului *Mezőfi*, contra democraților și contra naționaliștilor, cari vreau să se greze în acest parlament ca singuri reprezentanți ai servitorilor și ai micilor proprietari. Își reclamă și dânsul o parte din reprezentarea intereselor acestei pături a populației. Primește proiectul.

BUZA BARNA: Se declară aderent al proiectului fără nici o rezervă. A luat cuvântul mai mult pentru a respinge acuza ce i s'a făcut partidului independist, că ei ar fi abandonat nu numai principiile de drept de stat ci și vechile tradiții democratice. Cetește unele propuneri, pe cari le-au făcut *Irányi*, *Mocsáry* și alți membri ai partidului independist la desbaterea pe paragrafi a legii despre servitori din 1876 voind a dovedi, că proiectul de astăzi e în consonanță cu vechile tradiții ale partidului independist.

BRÓDY: îi replică antivorbitorului la imputarea, că dânsul *Bródy* ar fi voit să monopolizeze democrația și ideile lui *Dániel Irányi*. S'au provocat aici și alți la ideile lui *Irányi* și la principii democratice și oratorul nu i-a contestat nimenui dreptul acesta.

PREȘ. anunță o pauză de cinci minute.

MILAN HODZA: Nu voi încerca și eu să monopolizez ideile lui *Irányi*. Dar îmi veți da voie să risc o modestă observare. Dni deputați *Bródy* și *Buza* au uitat că amandamentele, pe cari *Irányi* le-a propus a se face la legea muncitorilor, le-a propus în anul 1876. Astăzi același *Irányi* ar propune de sigur amandamente într'un spirit și mai înaintat și dacă *Irányi* ar fi și astăzi președintele partidului independist, ar reproba ideile reacționare, pe cari le-am auzit aici din gura dlui deputat *Buza*.

Voi fi scurt. Nu voi repeta argumentele, pe cari le-au spus aici în parte oratorii partidului meu, în parte alți oratori opoziționali. Voiesc numai să reflectez la discursul de ieri al dlui secretar de stat *Mezőssy*, și anume la declarațiile, pe cari d-sa le-a făcut cu privire la socialism.

Dar mai înainte de a trece la aceste reflexiuni, țin să declar și de astă-dată, că parlamentul acesta nu este chemat și nu are misiune a se ocupa de unele chestii, cari ating foarte de aproape pături și clase, cari nu sunt reprezentate aici în parlament. Nu înțeleg o îndrumare formală, obligatoare dar e totuși un obligament moral de a se ținea samă de dorințele și necesitățile, cari

se manifestă din partea poporului. Și nu îmi va putea arăta nimeni, că poporul ar fi așteptat, ca parlamentul actual să creeze această lege a servitorilor; dar s'au manifestat din mai multe părți dorințe de a o abandona.

Legiiferarea în o chestie, ca aceasta va trebui să fie una dintre problemele unui parlament al poporului, care va trebui să vină în urma noastră.

Și acum, dați-mi voie să-mi fac reflexiuni la discursul dlui secretar de stat dela agricultură. Dsa ar dori ca grevele să fie făcute imposibile; își spune pe față dorința aceasta. Am tot respectul față de această sinceritate; dar aflu, că dl secretar greșește, când judecă în felul acesta situațiile sociale în veacul XX. Grevele nu sunt totdeauna urmările unor agitații, ori ale nemulțumirii. Grevele sunt un rău necesar. Pentru ce sunt un rău? Ați spus-o *Dvoastră*. Pentru ce sunt necesare? Dați-mi voie, ca aceasta să o spun eu. E un adevăr recunoscut, că luptele dintre clasele sociale nu sunt de azi, de ieri, nici nu s'au pornit în veacul trecut; ci părerea mea este, că istoria întreagă nu este decât o înlanțuire a luptelor sociale.

Aceste lupte devin tot mai conștiente și mai hotărâte în măsura, în care cultura pătrunde tot mai mult toate clasele și le luminează și pe cele mai de jos asupra situației lor, pe cari acele nu întârzie de a o recunoaște ca o situație într'u adevăr păragită, uitată și deplorabilă. Nu sunt deci grevele urmări lipsei de cultură și ale nemulțumirii. Din potrivă, grevele sunt totdeauna urmările înaintării în cultură, a claselor desmoștenite.

FÖRSTER OTTO: Aberațiile culturale.

MILAN HODZA: Nu sunt aberațiile culturale. Sunt convins, că dacă situația materială a dlui *Förster* ar fi tot așa ca a lucrătorilor cari fac grevă, ar face grevă și d-sa. (Aprobări în centru.) Știm, că d-voastră sunteți îndârjiți împotriva tuturor agitatorilor; dar nu pot admite, ca toate grevele să se pună în contul agitațiilor. Dar la adeca, mi-se pare, că nici d-voastră nu îi urăți de agitatori pentru ei înșiși, ci pentru aceea direcție culturală, pe care ei o reprezintă. (Ilaritate, voci în stânga.)

Ce să vă fac dacă lucrurile aceste vă agită pe d-voastră.

Dl secretar de stat a pomenit și de idea națională și le-a imputat social-democraților de ce nu se însuflețesc pentru comanda maghiară. E ciudat că dvoastre îi numiți pentru aceasta pe social-democrați trădători de patrie, pe când însași coaliția nu mai îndrăznește să ceară acest lucru.

Marea mizerie a emigrării o provoacă tot social-democrații prin agitațiile lor, — a zis dl secretar de stat. S'ar putea spune multe despre cauzele emigrărilor, dar eu cred că social-democrații cari luptă pentru îmbunătățirea sorții muncitorilor nu contribuie la aceste cauze, dimpotrivă.

E într'adevăr ciudat, că într'o vreme când din Ungaria an de an emigrează cam două sute de mii de cetățeni, nu se văd la noi nici urmele unei politici sociale bune. Astăzi încă au dreptate cei cari susțin că politica d-voastră nu-i salvatoare de națiune, ci din potrivă nimicitoare de națiune. A spus-o chiar și un organ de publicitate al coaliției că prin frazele uzitate de d-voastră nu se poate pune stavilă emigrărilor.

HELLEBRONTH GÉZA: Regretă invocarea vremilor patriarhiale, când servitorii erau considerați, ca membri ai familiei stăpânului. Pledează pentru proiect.

Se fixează ordinea de zi a ședinței următoare:

1. Propunerile președintelui.

2. Urmează debateri generale asupra proiectului de lege despre servitori.

Sedința cea mai apropiată se va ținea Luni, în 28 Mai st. n. la orele 10 a. m.

Se trece la interpelații.

la cuvântul ministrul de interne *Andrassy* pentru a răspunde la o interpelație a dlui

Alexandru Vaida și la alta a domnului *Milan Hodza*.

CONTELE ANDRASSY: On. Cameră! Vin a răspunde la o interpelație, pe care dl deputat *Alexandru Vaida* mi-a adresat-o încă în anul trecut.

În punctul întâi al interpelației mi-se adresează întrebarea, dacă am, ori nu, cunoștință, că la alegerile dietale organele administrative din cercurile *Cehul Silvaniei*, *Șomcuta-Mare* și *Crașeu* au exerciat o ingerință ilegală asupra alegerilor?

Am ordonat cercetarea și dacă s'ar fi constatat, că s'au validat atari ingerințe ilegale, ași fi căutat să se de a satisfacția și reparația legală.

Nimeni, în această Cameră, nu stă atât de departe de programul *Dvoastră*, cât de departe stau eu. Nimeni nu este un contrar atât de declarat al politicii naționalităților, cum sunt eu. (Vii aprobări.) Eu sunt pe deplin convins, că politica naționalităților este o politică dezurtroasă, care se află în contrast cu tradițiile milenare, cu situația geografică, cu structura unitară a țării și e primejdioasă și pentru popoarele, pe cari de dragostea unor visuri le încurcă în ciocniri fatale. Politica aceasta urmărește scopuri, cari se pot ajunge numai prin sânge, numai prin revoluție și dacă această politică ar ajunge odată oare-cari rezultate, nu ar putea să le mențină, decât tot prin forță, prin sânge... Dar cu toate că mă aflu în cel mai declarat contrast față cu programul *dvoastră*, nu aș putea să permit nici odată, ca oficianții să lupte cu arme ilegale contra unor partide tie la alegeri, fie în afară de alegeri, sunt absolut convins, că statul poate să se mențină numai pe temeiul cinstirii legilor.

Andrassy răspunde mai departe la datele invocate în interpelație, încercând ori a le contesta, ori a le diminua.

La interpelația dlui *Hodza*, făcută în chestia listelor electorale din comitatul *Neutrei*, în cari numele multor alegători este introdus falș. —

MINISTRUL ANDRASSY răspunde, că nu a aflat de cuviință a ordona o cercetare în această chestie, pentrucă dl deputat *Hodza* nu și-ar fi dovedit aserțiunile. Între astfel de împrejurări ar fi lucru greșit a porni investigație asupra listelor electorale, în cari sunt înscrși 23.000 alegători.

MILAN HODZA îi replică ministrului că, atunci, când a interpellat, a oferit să-i pună guvernului la îndemână toate dovezile și înviațiunile. Regretă, că dl ministru nu a voit să țină seamă de acest ofert al d-sale.

Tocmai după aducerea acestei legi numărul emigrărilor s'a îndoit. — Credeam, că dl *Mezőffy* va răspunde la învinuirea că această țară e condusă de gentri și că se lucrează ca și în viitor aceștia să o conducă.

EITNER ZSIGMOND: De sigur, că e mai bine să o conducă aceștia decât d'alde *Bokányi*, *Goldner* et consortes!

M. HODZSA: E întrebare... Interesul progresului în politică e ca nu o singură clasă să fie totdeauna la conducere.

EITNER ZS.: Să vie d'alde *Bokányi*, da?

M. HODZSA: Da, să vie și d'alde *Bokányi*. Să vie toți aceia cari lucrează în țara asta! Toate clasele să fie reprezentate aici, nu numai *D-voastră*.

La cele spuse mai adaug: când o parte revindică conducerea țării pe seama gentrilor, clasele burgheze trebuie să se organizeze, pentru a face ca după cum nu numai ele au datorii de îndeplinit, tot astfel să nu fie nici numai ele cari sunt înlăturate dela conducere.

Dacă până la 48 gentrii au dat dovezi că pot conduce țara, asta nu însemnează că nici azi n'ar trebui lăsate la conducere și elementele altor clase. Aduceți-vă aminte de alegerile din *Austria*. — Dacă gentrismul ține să aibă numai el puterea în mână, va da prilej la ivirea unor curente ultraiste.

Și ca să mă întorc la proiectul din chestiune, după ce dl ministru e silit a recunoaște că acest proiect nu ocrotește interesele muncitorimeii, nu primesc proiectul.

RAKOVSKY BELA: Descoase în o introducere foarte lungă amorul dintre independenți și dintre Sârbii radicali și întrebă că are guvernul cunoștință ori nu că goana împotriva patriarhului Brancovici s'a pornit din partea Sârbilor din motive politice de partid și ce demersuri are de gând să ia în aceasta chestie?

FR. SKICEAK: interpelează în chestia expulzării unor persoane imigrate din străinătate în Ungaria de sus, dar așezate acolo de mai mult ani și pos dând și averi. Are cunoștință dl ministru de interne că aceste expulzări nemotivate se fac din motive de politică de partid și ce măsuri este dispus a lua?

Ședința se ridică la orele 3 și 15 minute p. m.

Cronica externă.

O ședință furtunoasă în Camera belgiană.

Ședința Camerei dela 22 c. a fost furtunoasă în decursul întregii ei durate. Socialiștii au provocat din nou scandal împotriva ministrului de lucrări, Hube t. Ei au cerut retragerea acuzei contra celor 40 de șefi ai grevei dela minele de cărbuni din Lüttich. Ministrul a observat că nu poate arăta documentul în scris oferit de funcționarii săi pentru susținerea acuzei.

Atunci deputatul socialist Furnemon s'a repezit cu pumnii încleștați asupra ministrului urmat de un mare număr de partizani. Scandalul a durat până la sfârșitul ședinței.

Inapoierea prințului bulgar.

Principele Ferdinand al Bulgariei, care voia să petreacă mai multă vreme în străinătate s'a înapoiat în săptămâna aceasta la Sofia având de gând să asiste la inaugurarea unei noi linii ferate și spre a-și serba în capitala țării onomastica sa la 31 Maiu.

Cercurile politice însă atribue înapoierea principelui crizei latente ce zace în sânul cabinetului Gudew, care nu poate merge de comun acord cu Ghenadiev, șeful stambuloviștilor. Criza aceasta nu poate deveni acută decât după sfârșirea procesului asasinului fostului ministru președinte Petkov.

Dezerări în masă din garnizoana Uesküb.

Din Ristovatz la granița sârbo-tură se a-nunță, că aproape o mie de soldați din garnizoana Ueskueb a dezertat în grupuri, lăsând în scris, că nu mai pot suferi foamea și murdăria din cazarme. Zapcii au prins cam la 50 de inși dintre fugari, ceilalți ră-tăcesc încă fără să li-se poată da de urmă.

Inchiziția în Rusia.

În întreagă Rusia domnesc stările de inchiziție medievală.

La Riga ele au fost organizate din partea guvernului.

În provinciile baltice torturile cele mai odioase se aplică fără rici-o remușcare, chiar înainte de a se face instrucția acuzațiilor. De multe ori nici instrucție nu se mai ia ci deținuții sunt torturați într'un mod oribil, pe urmă puși fără nici-o judecată. Mulți dintre ei sunt împușcați la propria lor cerere pentru a scăpa de chinurile grozave la care sunt supuși, pentru a nu da în vileag pe acei cari iau parte la mișcarea revoluționară.

Nobilimea germană a jucat și joacă un rol capital în ferocitățile din țara letonă.

Walter de Withenheim, mare proprietar la Assern a torturat cu concursul intim al preotului Kroeger pe doi țărani și un învățător strângându-le capul în presă, pentru că nu voiau să spună pe șefii răscoalei.

Ei au fost împușcați apoi.

Și toate acestea se întâmplă în secolul pacinic al XX-lea.

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmbătă, 25 Mai.

† **Florian Moțioc**, profesor gimnazial în retragere și membru în comitetul de supraveghiere al societății de împrumut și păstrare „Aurora”, a răposat la 22 Maiu în Năsăud. Odihnească în pace!

— **Profesori noi** Dl Vasile Micula și Mihai Șerban și-au dat alaltăieri cu succes bun examenul de licență (censură) în matematici, la Universitatea de aici.

Felicitările noastre.

— **Criza croată.** Eri s'au reluat din nou tratativele între guvernul ungar și guvernul croat pentru aplanarea conflictului acut, ce s'a ivit între ele. Banul Pejacevici a avut eri o lungă întrevvedere cu ministrul-președinte Wekerle, ministrul Kossuth și secretarul de stat Szerényi.

Tratativele n'au dus la rezultat și se vor continua și în cursul zilei de astăzi. După toate presemnele însă guvernul ungar va face *concesii*.

— **O surpriză.**... Numărul 122 al ziarului „Erd. H-p” din Cluj, ce ni-a sosit astăzi la redacție, nu cuprinde nici cea mai mică insultă la adresa noastră a Românilor. ... Cu un cuvântel măcar, nu pomenește de trădările noastre de patrie. ...

S'a schimbat lumea?...

— **Luc uri înțelepte.** La exemplul altor comune au mai hotărât a închide birturile în Dumineci și serbători — ziua întreaga — următoarele comune: Brad, Tebea. Mestecăc, Căraciu, Ribița și Junc.

De nu s'ar găsi comune românești cari să nu facă așisderea.

— La acest congres internațional au luat parte și 15 Unguri. Despre isprăvile lor nu se știe până acum nimic. Presupunem reprezentanții lumii culte vor și profitat mult din comunicările reprezentanților acelei mari liberale națiuni din Europa.

— **Pentru sufragiul universal.** Funcționarii privați din Oradea-Mare vor ține Duminecă, 26 Mai n, o mare adunare publică, în care vor cere ca încă în anul acesta să se inarticuleze în lege sufragiul universal. La această adunare vor lua parte și amployații comerciali.

— **Complotul împotriva țarului.** Intre cei implicați în complotul împotriva țarului sunt și doi generali Neteiez și Kaulberg cari au fost arestați. Au mai fost arestați 3 ofițeri din garda imperială și 32 de soldați.

Toți aceștia au fost transportați la fortăreața Petru și Pavel.

Arestările nu s'au terminat încă. Se așteaptă pentru zilele următoare arestări senzaționale în cercurile cele mai înalte ale Petersburgului.

— **Fără pâne.** Patronii zidari din Berlin au declarat grevă. Cincizeci de mii de muncitori au rămas fără de lucru. În zilele acestea de aceeași soartă se vor împărtași și tencuitorii din capitala germană. Pe Duminecă o sută de mii de muncitori vor fi fără pâne în Berlin.

— **Numa împăratul își ține cuvântul.** La alegerile din cercul Padovici (Galiția) patrzeci și doi țărani și-au dat votul pentru: Împăratul Francisc Iosif. La balotagii țărani au voit să voteze tot numai cu împăratul și nu s'au lăsat abătuți dela acest propus, zicând, că „împăratul este singurul candidat, care își ține cuvântul”. Țărani din Padovice vor fi nemărginiți, fiind-că nu au isbutit cu candidatul lor.

— **Nume cari te fac să strenuți.** — Iată textul numelui M. S. regelui Siamului, numele celor cinci principii, fiii săi și numele celor 18 persoane din suita Majestății sale:

M. S. Paramiudra Maha Chulalonkorn; principii: Paribatra, Urobougs, Prachoks, Sampasatr, Sommol; persoanele din suită: Momshowjono-Ioro, Ohow Ihpa, Suranongs Ihya Burns, Phra Rataua Xosa, Nyom Rarendr Rajá, Chownum Smerchyai, Suoug Sakdi Rairoen, Luang Rddki Raiwen Roi Siuil Rajakar, Luuau Saralokseno Lahil; persoane secundare: Rai, Sri, Sai Koug, Sai Pradit, Sai Dhite, Roi Churo, Feus Fei Westestengord și doctorul Bolmrer.

Economie.

Bursa de efecte. Sosind din străinătate știri nefavorabile precum și din cauza apropierei prolongației dela ultimo, cursurile valorilor au căzut puțin.

Unele valori locale au fost căutate.

Circulația în târgul efectiv a fost minimă.

Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 661—
„ „ ung. a.	— 762—
„ băncei de escompt a.	— 500—
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 677.50
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112.25
„ „ coroane 4 „ „	— 94.40
„ austr. de aur 4 „ „	— 117.10
„ „ coroane 4 „ „	— 98.90
Scrisuri fonciare „Albina” „	— 101—
Napoleond'or (20 franci aur) „	— 19.17
20 mărci germane, aur — —	— 23.57
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.95
„ franceze 100 franci	— 96—
„ italiene 100 lire	— 95.65
„ române 100 lei	— 95—
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. În America prețurile cerealelor s'au urcat. Această împrejurare a făcut că prețurile cerealelor — pe lângă toată rezerva cumpărătorilor — să se urce din nou și la noi.

Prețurile grâului și săcării s'au urcat cu 20 de fileri de maja metrică (100 kilograme).

Prețurile celorlalte cereale s'au menținut.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (81 kgr. greutate) s'a plătit 20 coroane 50 fileri. Azi, până la 11 ore din zi s'au vândut 10.000 măji metrice (q) grâu.

În ultimele 25 ore au sosit la Budapesta 33.995 măji m. grâu, s'au expedit 14.469 măji m. făină.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos .	21 cor. 50 fil.
„ „ „ „ mijlociu .	20 cor. 70 fil.
„ „ „ „ mai slab .	19 cor. 60 fil.
Săcără, maja m. dela	15 cor. — fil. — 16.20
Orz, „ „ „	14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz nou „	12 cor. 05 fil. — 12.35
Ovăș, „ „ „	15 cor. 95 fil. — 16.60

ii.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	152 cor. — 153 cor.
Slănină,	128 cor. — 135 cor.
Cartofi,	3 cor. 20 fil. — 5.20

Spiet,	48.— cor, — 48.50
------------------	-------------------

iii.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramul
Tineri	141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Candidat de avocat.

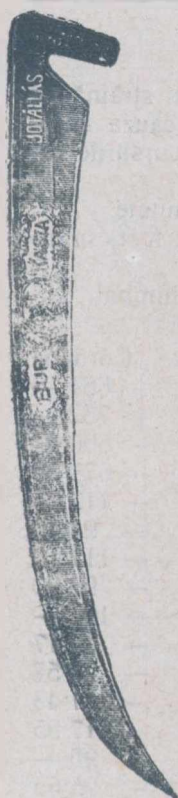
Subscrisul am lipsă de un *candidat de avocat* cu praxă foarte bună, capabil a conduce cancelaria, lucrând și în cause mai complicate independent.

De sine înțeles în limba maghiară *are se concepieze fluid și s'o posadă deplin și în graiu viu. — Locul se poate ocupa pe lângă condițiuni favorabile — imediat.*

Dr. Mátyás Lázár, adv.

1—3.

Sibiului, str. Urezului Nr. 11.

Cele mai bune coase pe lume sunt coasele „Bur“ și „Japoneză“.

Aceste coase sunt pregătite din oțel Svedian și se trimit numai cu garanță.

Fiecare bucată care nu convine se schimbă gratuit.

Prețul coaselor : $\frac{75 \text{ cm.}}{1 \text{ frt. } 10 \text{ cr.}}$
 80 cm. 85 cm. 90 cm. 95 cm.
 1-15 c. 1-20 c. 1-30 c. 1-35 c.

Adresa exactă:

Grauer Mihály
Köbánya 13.

Tot de acolo se pot procura cele mai bune briciuri, prețul 1 frt. 20, 1 frt. 50 și 2 frt. 50 cr.

!! Pentru economii !!

Peronospin

Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei la stropirea viilor.

Nedeasemănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosința «Peronospinul» decât piatra vânăta.

Cu «Peronospinul» stropind via 1 hectolitru de apă vine la 50 fil., precând cu peatră vânăta 1 cor. 60 fil., fiind peatra vânăta astăzi foarte scumpă.

Ca fieștecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul «Peronospin» dau favorul acela — că deja la comanda de 8 pachete — trimite francat.

Prin întrebuițarea «PERONOSPIN»-lui, viia va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu să atingă aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânăta verzește peste măsură trunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței, ceea-ce înseamnă pierdere de putere.

Priful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

«Peronospinul» ie deja de 6 ani în folosință cu rezultat foarte îndestulător. Prețul unui pachet este 60 fil.

Revânzării rii-comercianți capătă rabat corespunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru ori-care econom a întrebuițarea acest prav de îngrășare, căci prin aceasta să urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stropirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe cînd altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de mîncărimea păduchilor, prin care mîncărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-și, astfel încît în loc de a li-să ridica prețul, chiar perd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze această unsoare — căreia li e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune earăși 40 fileri. Tot cu acest preț să capătă și pentru rachi de drojde, de șligoviț, de rachi de bucate și borovicha.

Toate acestea să capătă la

CORNEL DEMETER, apotecar în (Szászváros) Piața gimnaziului N. 34.

AVIS!

Se atrage atențiunea acționarilor dela „Sentinela“ să nu uite a trimite până la 1 Iulie 1907 declarațiile e opțiune la emisiunea nouă de acții à 106 coroane, având a plăti numai 36 coroane de fiecare acție până la 1 Septembrie 1907. După 1 Iuliu 1907 se pot face subscripțiuni de acții numai cu 110 coroane de acție. La cerere se trimite prospect celor interesați.

Satul-nou, Maiu 1907.

„SENTINELA“

Institut de economii și credit
 ca societate pe acții.

7-10

Cumpărați :

„Năvăliri Barbare“

de

Lucian Bolcaș.

Prețul: 1 cor. 10 bani port.

Se poate comanda dela autor:

Redacția ziarului „Lupta“ Bpest,
 VII Rottenbiller-u. 5/b. l. l.

Telegramă

Nepotului George, — Munții apuseni.

Am dispus să-ți trimită firma românească: F. A. Degan-Fiume, 5 kgr. cafea gustoasă din care a cumpărat: R. Patița, Dr. A. Vaida, Dr. Burdan, Dr. Banfi, Ungurean, Cathișel, judele reg. G. Vârtic, Bontescu, Dr. Onișor, Dr. Pap. S. Dr. Crișan, dr. Meseșan, N. Aleman în Bosnia, dr. Andressi, M. dr. Meșter, dr. Gropșan, Morariu, dr. Delen, directorul P. Stoica, Vet. Demeter, dr. Frențiu, M. Beșan, dr. Popescu, dr. Erdélyi, doamna v. Marinovits, dr. Cozma, dr. Manda, not. pub. Dregan, V. dr. Cheresteș, inginerul V. Măndea, dr. Pap, dr. Bucur, dr. Demian, dr. Suci, M. dr. Ciuta, C. Secula, dr. Halic, dr. Morcan, dr. Novac, dr. Cheșianu, Corcheș, doamna dr. Bogdan din Lăpuș, dr. Ardelean, dr. Trăilescu, dr. Tisu, prof. Bulc, dr. Ionescu, S. dr. Mladin, dr. Crăciunescu, dr. Miclea, dr. Marcu, dna dr. Motoc, etc. și 1 kgr. Tea „Degan“ din care are și Directoara Stolojan, Beiuș. El știe că cu cafea și tea trăiți. Scoate remboursamentul, nu mă face de rușine. Fă-i propagandă că-i om cinstit și bun Român. Preț-curent trimite gratis!

5-5

Uncheșul AUGUST.

Un ca existență

mașină de „sfîrticat“ tuleul

mașina „Ásványi“ „Ágraria“ de „sfîrticat“ tuleul e
 patentul lui: Ásványi

Patentată în toate statele culturale

Singura mașină existentă

care nu taie tuleul în bucățele, ci îl sfîrtică fin ca fînul și pe lângă capacitatea urieșă de lucru întrece înzecit pe a ori căru shredder american.

Deslușiri speciale dă :

„Agraria“ societate pe acții pentru mașini Budapest.

Adresa :

„AGRARIA“ Budapest, Váci-ut 2.

Să nu să confunde

cu shredderii americani cari taie în bucățele, dar nu sfîrtică tuleul și de aceea din shredder rămâne tuleul tare și inconsumabil, așa că vitele nici nu-și pot rumega.

Crucea sau stea după electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sîngelui, anemie, amețeli, juiituri de ureche bătăle de inimă, sgîrciuri de inimă, astma auzulgren, sgîrcinri de stomac, lipsa poftei de mîncare, răceală la mîni și picioare, reumă, podagră, tchis, udul în pat, influența insomnie, epilepsia, circulația nereguată a sîngelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-seretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a procura aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atît în Germania cît și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor pe cînd aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.— folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.— folositor la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
 V/25 Strada Vadász 34 colțul.

A. RAZA

croitor,

anunță că și-a deschis atelier
 în Budapesta, V. Strada Nádor 28
 ... vis-à-vis de palatul bursei ...

Il recomandăm pe dl A. Raza, care este Italian și a avut mai înainte atelier în București, atențiunei și sprijinului P. T. Public Român.

